

3

7/6 i N.-Uppsl.

38 8/6

En principdebatt om värnplikt — yrkeshär — avrustning

fördes på torsdagkvällen i radio av överstelöjtnant Torsten Holm, dr Ingegård Henschel-Ingvar och överstelöjtnant Malcolm Murray. Den blev alltför banal. Pacifisten dr Ingvar sade många dumbheter på ett älskvärt sätt — så älskvärt att man mistänkte att oskulden var spelad. Kriget är ruskigt, sade hon; dels innebär det massmord, dels följer av kriget kriser och elände; därför borde man inte heller försvara sig. Överstelöjtnant Holm talade tvivelaktig historia. Han klagade över att värnplikten ökat krigets skadeverkningar.

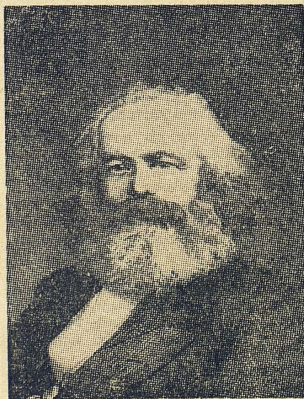
En fredsorganisation på internationell bas vore, sade hr Holm, det enda medlet att undvika krig. Det borde stadgas att ingen värnpliktshär finge föras över landets gränser — detta sades med ett allvar som måste ha gjort många åhörare nervösa. Överstelöjtnant Murray förde det sunda förnuftets talan — synd att han var ensam, annars kunde debatten ha blivit givande.

H. T.—n

DEN RÖDE PREUSSAREN

LEOPOLD SCHWARZSCHILD, känd som kritiker av den tyska nationalismen redan under Weimartiden och författare till utmärkta politiska arbeten, har skildrat Karl Marx som "den röde preussaren" (*The Red Prussian, The Life and Legend of Karl Marx*, Charles Scribner's Sons, New York). Perspektivet är intressant; det finns åtskilligt hos Marx som visar fram icke blott mot den kommunistiska utan också mot den nazistiska diktaturen. Schwarzschild är den förste av Marx biografer som stödjer sig på den fullständiga, i Moskva utgivna upplagan av Marx brevväxling, och det är till stor del därför som han kan ställa Marx i delvis ny belysning. Hans bok borde självfallet översättas till svenska; den fånglar genom sin livfullhet och sin energi och är av vetenskapligt värde genom sin konsekvent fasthållna linje och sina intelligenta reflexioner.

Vilka egenskaper och idéer hos Marx gör det då rimligt att beteckna honom som den röde preussaren? Först och främst en personlig arrogans, som man gärna förbinder med begreppet preusseri. Carl Schurz — sedermera amerikansk general, senator och minister — skriver om sina intryck från samarbetet under revolutionsåret 1848: "Aldrig har jag träffat en människa som uppträtt med en så stötande och outhärdlig oförskämthet. Ingen åsikt som i en väsentlig punkt avvek från hans egen tillerkändes äran av en ens

KARL MARX

någorlunda hänsynsfull uppmärksamhet. Var och en som hade en annan mening behandlades med knappast beslöjat förakt. Han besvarade alla uttalanden som missagade honom med ett bitande hän, riktat mot den talandes ynkliga okunnighet, eller med en förolämpande tolkning av vederbörandes motiv." I fråga om rena invektiv liksom när det gäller att beskylla motståndare för ohederliga motiv har Marx efterföljare fortfarande åtskilligt att lära av mästaren. Med sina vänner bröt Marx nästan genomgående, ofta efter långa och skickligt förda intriger; endast Engels, hundaktigt tillgiven och beredd att ekonomiskt underhålla sin herre, tolererades till det sista. Mot Bakunin och Lassalle uppträdde Marx, såsom även hans beundrare erkänner, med en blandning av översitteri, misstänksamhet och ren illvilja, som kontrasterar både mot Bakunins naiva godsintet och Lassalles generositet.

Men andra drag hos Marx är i detta sammanhang lika viktiga. Endast om aristokrater talade Marx med en viss respekt; borgare och proletärer omnämnde han ständigt med förakt. De arbetare som i lysande proklamationer eggades till samling och kamp betecknades i privata samtal och brev som kräk, pack och slödder. När det gällde att förhandla med en bokförläggare eller att gifta bort sina döttrar var Marx — enligt hans egen analys — en fulländad borgare: förslagen, konventionell, angelägen om socialt avancemang. Åsiktsmässigt är det framför allt två moment hos Marx som direkt för tanken till preusseri och nazism. Juden Marx var antisemit, få har fällt så gemena ord om judarna som han. I det förtal av Lassalle som hörde till Marx och Engels dagliga nöjen under många år ingick alltid anspelningar på den judiska börd. Med antisemitismen förenades ett slags tysk nationalism. Folk som polacker, tjecker och slaver betraktades som lämpliga objekt för tysk expansion, även engelsmän och fransmän syntes undermåliga i jämförelse med herrefolket. I alla krig tog Marx tyskarnas parti under motiveringen att en tysk seger på lång sikt skulle främja de marxistiska idéerna. Då 1871 års krig utbröt gjorde han re-